

Okul Aile Birliği ve Velilerle İletişim

Nihat ÇALIŞKAN *

Ali AYIK **

Özet

Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın çok yönlü olarak gelişimini sağlayarak, topluma ayak uydurmalarını sağlamak okulların ve velilerin en büyük amaçlarıdır. Fakat okul ve velilerin bu amaçları tek başlarına gerçekleştirmeleri kolay olmamaktadır. Araştırmalar göstermektedir ki öğrenci başarısı için iyi bir okul-aile –öğrenci işbirliği gereklidir ve bunlar arasında etkili bir iletişim sağlanmalıdır. Okul –aile –öğrenci arasındaki işbirliğini geliştirerek iletişimi güçlendirmek ve bunları daha dinamik hale getirmek amacıyla okul-aile birlikleri oluşturulmaktadır. Öğretmen ve veliler çocukları iyi tanımalı ve onlarla iletişim kurarken çok dikkatli olmalıdırlar. Bunun yanında öğrencilerin başarılarını artırmak ve öğrencilerin disiplin sorunlarını ortadan kaldırmak için öğretmen ve veliler sürekli etkileşim ve iletişim halinde olmalıdırlar. Bu çalışma; okul aile birliğinin gerekliliğini vurgulamak, okulun paydaşlarından olan velilerle etkili iletişim kurma yollarını belirtmek ve velilerle iletişim kurarken yaşanan sıkıntıları yansıtmak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler; Okul aile birliği, İletişim, Velilerle İletişim

Parent-Teacher Association (PTA) and Communication With Parents

Abstract

Enabling children, who are the assurance of our future, to develop sophisticatedly and to accommodate oneself to society is the biggest goal of schools and parents. However, it is not easy to reach this goal on their own. According to researches, an agreeable parent-teacher-student cooperation is essential for student success and impressive communication should be provided among them. Parent-teacher associations are created in order to strengthen parent-teacher-student communication by developing cooperation and to make it more dynamic. Teachers and parents should recognize children well and be careful while making contact with them. Besides that teachers and parents should be in constant interaction and

* Doç.Dr.Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
ncaliskan@ahievran.edu.tr

** Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri, aliayik-40@hotmail.com

communication with each others so as to increase the success of students and remove discipline problems. This study is intended to emphasize the necessity of parent-teacher association to indicate the effective ways of communication with parents, school, stakeholders and to reflect the difficulties experienced in communicating with parents.

Keywords: PTA, Communication, Communication with Parents

1. GİRİŞ

İnsanlar sosyal birer varlık oldukları için, içinde bulunduğu topluma ayak uydurmak zorundadırlar. Bu ise kesinlikle iletişimle sağlanmaktadır. Bireyler, anne karnından başlayarak dış dünya ile sürekli iletişim ve etkileşim halinde bulunmaktadır. İletişim sayesinde hayatı öğrenmekte ve sosyal yaşamın etkili bir parçası olabilmektedirler. Tam tersi durumda çevresiyle etkili bir iletişim kuramayan bireyler hayattan soyutlanmakta toplum tarafından kabul görememektedirler.

Çocuklarıyla ilk iletişim kuran ve onları hayata hazırlayan kişiler anne-babaları yani velileridir. Sokrates'in dediği gibi "Çocukların ilk ve en etkili öğretmenleri anne –babalarıdır." Özellikle okul öncesi dönemde, anne-babaların çocuklarına yönelik ilgi ve tutumları, onlarla iletişim şekilleri, çocuklarına verdikleri eğitim, çocukların kişilik gelişimini etkilemektedir. Kişilik gelişiminde kritik dönem olan okul öncesi dönem başarıyla atlatıldığı takdirde, ilerleyen dönemler başarıyla atlatılabilmektedir. Aileler, çocuklarının toplumsal hayata uyum sağlamaları için ön koşul becerileri kazandırarak ve kişilik gelişimine katkı sağlayarak okula göndermektedirler. Yalnız şu var ki veliler çocuklarını okula gönderdikten sonra asla onlarla iletişimini koparmamalı, kendileri de eğitim sisteminin birer parçası olarak olmalıdırlar. Çelenk (2001: 30) 'in yaptığı bir araştırmaya göre öğretmenlerin; "okul ile işbirliği içinde çocuğu ile ilgilenen velilerin okul başarısını olumlu yönde etkilediği, çocuğu yanlış bir yönlendirmeden korumak, öğretmen-aile çelişkinisi önlemek amacıyla velilerin okul tarafından eğitilmelerinin gerekli olduğu" görüşünde oldukları saptanmıştır.

Okullar sosyal bir örgüttür ve içinde bulunduğu toplumdaki asla soyutlanamazlar. İletişim, örgütteki en önemli yaşamsal işlevlerden biri olup örgütün can damarı niteliğindedir (Tourish ve Hargie,1998:176). Okullar bireylerin ihtiyaçlarının yanında toplumun ihtiyaçlarını da gözetmek zorundadırlar. Günümüzde teknolojik, toplumsal, siyasal, ekonomik vb. birçok alanda hızlı değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimlerin başarıyla sonuçlanması gerekmektedir. Hızlı değişimlerin yanında özellikle son zamanlarda yapılandırıcı eğitim anlayışının benimsenmesi, ayrıca her öğrencinin öğrenebileceği ilkesinin benimsenmesi etkili okul kavramını ortaya çıkarmıştır. Balcı (1988: 29)' ya göre 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı'da yoğun olarak tartışılan etkili okul anlayışının temelinde, tüm öğrencilerin öğrenebileceği, tüm öğretmenlerin de öğretebileceği varsayımı yatmaktadır.

Okulların etkili olabilmesinin en temel koşullarından biri de okulların, okul –aile birliğine sahip olması gerektiğidir. Okul –aile birliği sayesinde okulun paydaşları olan velilerle etkili bir iletişim sağlanmakta, ailenin de eğitim-öğretim sürecine katılmasına olanak sağlanmaktadır. Böylece değişimler karşısında okullar ayakta durabilmekte, toplumun istediği nitelikte bireyler yetiştirilmekte, öğrencilerin akademik başarısı da oldukça yüksek olabilmektedir.

1.1.Araştırmanın Amacı: Bu araştırma, çocuklara nitelikli eğitim sunmak amacıyla okulda oluşturulması gereken okul- aile birliğinin kuruluş amacını ve önemini belirtmek, bu birliğin tabii üyesi olan velilerle nasıl iletişim kurulması gerektiğini vurgulamak ve velilerle iletişimde yaşanan sıkıntılara açıklık getirmek amacıyla yapılmıştır. Özellikle velilerin okul aile birliğine yönelik olumsuz algılarını, veli-öğretmen –yöneticilerin birbirlerine karşı yanlış tutumlarını vurgulayarak onlara önerilerde bulunmak çalışmanın yine amaçları arasındadır.

1.2.Araştırmanın Önemi: Öğrencilerin okul başarısına etkileyen okul içi ve okul dışı birçok etkenden söz etmek mümkündür. Okul dışı etkenler söz konusu olduğunda aile, öğrencinin çok yönlü gelişimini sağlayan en önemli belirleyenlerden birisidir. Aileler çok yönlü olarak çocuklarının başarı durumlarına etki edebilir. Velilerin çocuklarıyla kuracakları iletişiminin niteliğiyle, hem de okul ile gerçekleştirecekleri işbirliğinin düzeyi ile veliler, çocuklarının çok yönlü gelişimine önemli katkı sağlayabilir. Bu çalışma bu konulara açıklık getirmesi açısından oldukça önemlidir.

1.3.Araştırmanın Yöntemi: Yapılan bu çalışmada, var olan bir durum belirlenmeye çalışılmış ve betimsel tarama modeli uygulanmıştır. Tarama modeli geçmişte veya şu an var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Kıncal, 2013:111). Tarama modeli nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının birlikte kullanılabilmesine olanak sağlayan bir modeldir. Eğitim alanındaki çalışmada, en yaygın betimsel yöntem tarama çalışmasıdır. Çünkü araştırmacılar bireylerin, grupların ya da fiziksel ortamların özelliklerini (yetenekler, tercihler, davranışlar vb) özetler. Tarama araştırmacıların amacı genellikle araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır (Büyüköztürk vd., 2013; 177) .Bu çalışmada mevcut olan okul aile birliği betimlenerek kuruluş amacı ve önemi ile birliğin yapıtaşlarından olan velilerle iletişimin önemi irdelenerek, nitelikli bir eğitim için bunların etkin olması gerektiği vurgulanmıştır.

2. OKUL AİLE BİRLİĞİ

2.1.Okul Aile Birliğinin Kuruluş Amaç ve Görevleri

Ülkemizde okul aile birlikleri, 1940'lı yıllarda dönemin milli eğitim bakanı Reşat Şemsettin Sırer'in okullara gönderdiği bir genelge ile kurulmaya başlanmıştır (Bayrakçı ve Dizbay, 2013:101). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun temel ilkelerinden biri de, okul ile ailenin işbirliği üzerinedir. Bu ilkeye göre eğitim kurumları, hedeflerini gerçekleştirmek için okul- aile birliğinin katkısına ihtiyaç duymaktadır.

Okul aile birliği, okul ile aile arasında köklü bağlantıların kurulması ve sürdürülmesinde en etkili rol oynayan birimdir. Özellikle şehir okullarında kurulan ve yaşatılmaya çalışılan bu birlikler "Okul Aile Birlikleri Yönetmeliği"nde belirtilen amaçları gerçekleştirmekle yükümlüdürler.(Bayrakçı & Dizbay, 2013:101)

MEB tebliğler dergisine göre okul –aile birliklerinin kuruluş amaç ve görevleri aşağıdaki gibi özetlenebilir. (www.mevzuat.meb.gov.tr)

Birlik, okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve okul arasında iletişimi ve iş birliğini sağlamak, eğitim-öğretimi geliştirci faaliyetleri desteklemek, maddi imkanlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak ve okula maddi katkı sağlamak üzere kurulur. Birlik kurulduğu okulun adını alır. Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân verir ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapar.

Kurs ve sınavlar, seminer, müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri etkinlikler de okul yönetimi ile iş birliği yapar. Okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilâve tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunur.

2.2.Okul Aile Birliğinin Önemi

Okul-aile birliği yönetmeliğinin amacı, okul-aile birliklerinin kuruluşu, işleyişi, görevi, yetki ve sorumluluklarının usul ve esaslarını düzenlemektir. Yönetmelikte okul-aile birliği oluşturulması, işleyişi, etkinlikleri, sağladıkları maddi kaynaklar, bağışların kabulü, harcanması, işletme, kira yetkileri, harcama ve denetlemeye ilişkin kurallar belirtilmiştir. Okul aile birlikleri; okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen kurulun da seçilen bir öğretmen ve dört veli olmak üzere yedi kişiden oluşturulmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliği 31.05.2005 tarih ve 25831 sayılı Resmi Gazete).

Yukarıda okul aile birliklerinin görev ve yetkilerinde belirtildiği gibi okul-aile birliği, öğrencinin başarısını hedef alan ve öğrencinin öğrenmesinden sorumlu olan her türlü kişi ya da kişileri sürece dahil etmesi açısından oldukça önemlidir. Tuzcuoğlu (2007:265)' na göre, Okul aile birliği gerek yönetim konusunda gerekse denetim konusunda yetkili bir birlik olup okulda yaptırım gücüne sahiptir. Okulda yapılan çalışmaların çevreye duyurulması ve geliştirilmesindeki etkisi, öğrencilerin okul dışı yaşantılarının izlenmesi ve gerekli önlemlerin alınmasında ailelerle işbirliği yapma konusunda etkisi yadsınamaz bir gerçektir .

Çocuğun doğumuyla birlikte karşılaştığı ilk çevresi, aile çevresidir. Ebeveynler çocukların hem anne babası hem de onların ilk öğretmenleridir. Eğitim ilk olarak bireyin içinde bulunduğu ailede başlamaktadır. Ailenin bireye sağladığı çevre onun gelişimine yön vermektedir. Bu yüzden çocuğun gelişiminin seyri ailenin çocuğun ihtiyaçlarını karşılama ve onu desteklemesiyle doğru orantılıdır (Yazar, 2006:234). Ancak şu var ki aile, bireyin toplumdaki yerini alması için gerekli olan temel becerileri tek başına karşılayacak yeterliliğe sahip değildir. Ailenin bireye sunduğu çevre ve eğitim etkinlikleri belli bir noktadan sonra yetersiz kalmaktadır ve bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla okul , aile ve çevrenin işbirliğine dayalı bir sistemin yani örgütün gerekliliği söz konusu olmaktadır. Ayrıca örgütün eğitim etkinliklerinde başarıya ulaşması sağlıklı iletişimle mümkün olacaktır.

Okul aile birlikleri, eğitim etkinliklerini gerçekleştirirken ciddi manada finansmana ihtiyaç duymaktadır. Şüphesizdir ki eğitim işi zahmetli ve bir o kadar da masraflıdır. Okul aile birliğinin görev ve yetkilerini incelediğimizde özellikle; bireyler arasındaki sosyo-ekonomik farklılıkları ortadan kaldırmak, bireylerin öğrenme ortamlarını düzenlemek ve onlara çeşitli eğitici, eğlendirici etkinlikler sunma konularında finansmana gerek duyulmaktadır. Eğitim - öğretim faaliyetlerinin istenilen düzeyde yürütülmesi her şeyden önce yeterli parasal kaynakların artırılması, sağlanması, çeşitli alt kesimler arasında dengeli biçimde bölüştürülmesi ve eldeki kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Eğitim kurumlarının amaçlarını gerçekleştirebilmeleri, bugün ve gelecekteki faaliyetlerini sürekli olarak başarılı bir şekilde yürüterek nitelikli eğitim sunmaları, gereksinim duydukları fonları sağlamalarına bağlıdır. Bu da finans işlevinin okulun diğer işlevleri içindeki önemini göstermektedir.

Özetle okul aile birliğini ve önemini anlatmak gerekirse okullarda özel yönetmelikle kurulan okul aile birliği dernekler kanununa göre kurulan okul koruma dernekleri genellikle birlikte çalışırlar. Okul aile birliği, okul müdürü,

müdür yardımcıları, öğretmenler, öğrenci velileri ve isterlerse öğrenci anne ve babalarının oluşturduğu bir birliktir. Bu birliğe bütün veliler ve okulun yönetici ve öğretmenleri üye kaydedilir. Okul aile iş birliğinin amacı aile ve okul arasındaki ilişkileri güçlendirmek, iş birliğini sağlamak, öğrencilerin daha başarılı olmaları için ortaklaşa önlemler almaktır. Okul aile birliğinin organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulumdur. Bu organlar yönetmelik hükümlerine göre çalışır (Tebliğler Dergisi, 20.06.1983, Sayı:2141).

3. VELİLERLE İLETİŞİM

İlgili alan yazın incelendiğinde iletişimle ilgili çok sayıda tanım yer almaktadır. Genel anlamıyla iletişim kavramının, birbirlerini etkilemek amacıyla olan en az iki öge arasında meydana gelen bir etkileme olgusunu ifade ettiğini belirten Yüksel (2008: 10), kavrama ilişkin şu tanımlamaları dile getirmektedir;

-İletişim, insanların arasında duygu ve fikirlerin akışıdır.

-Bir kimsenin duygularını ve düşüncelerini diğerlerine açık seçik olarak belirtmesi sürecidir.

İletişim bireyin biyolojik gelişimine ve kültürel ve toplumsal çevresindeki ilişki ve etkileşimlerine koşut olarak sürekli gelişen, değişen ve buna karşılık bireyi de değiştiren bir olgudur. İletişim bireyin kültürel çevresi (hem doğal hem toplumsal çevresi) ile ilişkilerine göre değişip gelişen ve buna karşılık insanı değiştiren bir süreçtir (Zıllıoğlu 1993: 94).

Okul- aile ve öğrenci, eğitim sistemlerinin en temel yapı taşlarıdır. Eğitim sistemlerinin istenilen sonucu vermesi için bu yapı taşlarının güçlü bir iletişim ve işbirliği içinde olması hayati bir önem taşımaktadır. Özellikle ailenin bu süreçte daha katılımcı hale getirilmesi gerekmektedir. Çünkü çocuğunun uzmanı olan ve onlara, ilerleyen yollarda değiştirmenin çok zor olduğu kişilik özelliklerini kazandıran ailesidir. Bu nedenle eğitim- öğretimde başarıya ulaşmak isteyen okul yönetimi, uygulanacak olan programda öğretmen kadar anne babaları da katılımcı hale getirebilmek için, anne- baba ve öğretmen ilişkisine önem vermelidir (Akbaşlı ve Kavak, 2008:2).

Öğrencilerin okul başarısına etkileyen okul içi ve okul dışı birçok etkenden söz etmek mümkündür. Okul dışı etkenler söz konusu olduğunda aile, öğrencinin okul başarısı üzerindeki en önemli belirleyenlerden birisidir. Aileler çok yönlü olarak çocuklarının başarı durumlarına etki edebilir. Hem çocuklarıyla kuracakları iletişiminin niteliğiyle, hem de okul ile gerçekleştirecekleri işbirliğinin düzeyi ile aileler, çocuklarının akademik başarısına önemli katkı sağlayabilir (Aslanargun, 2007:120).

Çelenk (2003 : 28)'in çocuğun okul başarısı üzerinde aile etmeninin oynadığı rolü konu alan araştırmasında; “okul ile ortak program üzerinde görüş birliği ve düzenli iletişim içinde bulunan, bu ortak anlayış içinde çocuğuna eğitim desteği sağlayan velilerin çocuklarının okul başarılarının daha yüksek olduğu” sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmadaki görüşü destekleyen bir çalışmada da Diaz (1989) tarafından yapılmış ve araştırmada; akademik başarısı düşük ve sınıfta kalma riski taşıyan öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran en önemli etkenin, anne-baba desteği ve ilgisinden yoksunluk olduğu saptanmıştır. Aynı araştırmada, anne-baba katılım, tutarsızlık ve geçimsizliğinin de düşük okul başarısında önemli bir risk faktörü olduğu görülmüştür. Eastman (1988) ise, eğitim açısından destekleyici yaklaşım içerisinde olan ailelerin çocuklarında, okul başarısının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır (Akt.Satır, 1996).

Çocukların okul başarısında ailedeki iletişim ile anne - babanın iş yaşam ve ailenin üyesi bulunduğu toplumsal çevreye özel eğitim tekniklerinin devreye sokulmasının önemi büyüktür. Ailesinde daha çok cezalandırılan ve çok sıkı kontrol edilen, elverişsiz bir eğitim ortamında yaşayan çocuklar, diğerlerine göre okulda daha başarısız olurlar (Vural 2004: 139). Aileleri okula aktif katılımında bulunan çocukların okul başarısının daha yüksek, şiddet olaylarına katılma eğiliminin ise daha düşük olduğunu savunmakta olan Starr ,(2003) ; okula yönelik gönüllü aile katılımının sağlanması için okul yönetiminin, aileler ile sürekli ve düzenli iletişim kurmasının öneminden söz etmektedir.

Harrison (2003: 39)'a göre, eğitim bir bütünselliktir; anne-baba, toplum, okul, öğretmen ve akranlar bu bütünün parçalarıdır ve hepsi birer eğitmendir. Bu doğrultuda bilgiyi keşfetme; kaynağını, anlamını ve yararlılığını soruşturma ve bilgiyi kullanıp ondan bir şey yaratma şansı verilen çocuk, ileride daha rahat hareket etme şansına sahip olacaktır.

Öğretmenlerle aileler arasındaki iletişimi güçlendirmeye yönelik çalışmalar, öğrencilerin okul başarısını yükseltebileceği gibi okulda disiplin sorunlarının yaşanmasını da engelleyebilir. İstenmeyen davranışların en aza indirilebilmesi için öğretmen, yönetici ve ailenin ortak çaba içerisinde olmaları, olaylara anlayışla yaklaşmaları, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren programlarla öğrencilerin motive edilmeleri gerekmektedir (Ovacık 1991: 34; Özdayı 2004: 375).

Öğretmenler ve okul yöneticileri velilerle çeşitli yollarla iletişim kurmaktadır. Velilere, gönderecekleri e-posta, mektup, duyuru, öğrenciler hakkında hazırlanmış raporlar, broşürler yoluyla, telefonla ya da yüz yüze görüşerek iletişim kurabilirler. Öğrencilerle ilgili bireysel raporlar, öğretmen-aile

telefonlaşmaları, veli toplantıları, çocukla ilgili özel tartışma ve görüşmelerin yapılacağı, ayrıca öğretmenlerin çocuğun çevresi hakkında bilgi edinmek amacıyla yaptığı ev ziyaretleri, çocuklarının sınıf içi etkinliklerini görme fırsatı elde edecekleri anne-babaya açık sınıf içi etkinlikleri izleme günleri, okul-aile ilişkilerinde uzun yıllardır uygulanan iletişim yollarıdır(Burns,Roe & Ross, 1992).

Okulun velilerle sağlıklı iletişim kurması için onları çok iyi tanınması gerekmektedir. Bu bağlamda okulun karşısına çok çeşitli veli tipleri çıkmaktadır. (Seligman , 1979: 24) bu veli tiplerini katılımcı ve katılımcı olmayan veliler, ihmalkar ve desteksiz veliler, aşırı yardımsever veliler, bakımlı veliler, profesyonel veliler, mükemmelmci veliler, işbirliğini seven veliler, düşmanca tavır takınan veliler, şikayet etmekten hoşlanan veliler ,beklentileri yüksek olan veliler, fakir veliler, aşırı koruyucu veliler, kendilerinin öğrenme güçlüğü olan veliler, tehditkar veliler ve aile problemlili veliler olarak sıralamaktadır. Bu veli tipleri ile her okulda karşılaşmak mümkün olmaktadır. Bu veli tiplerinin çok iyi irdelenmesi ve onlarla iletişim kurulurken iki tarafın birbirini çok iyi anlaması gerekmektedir. Bunun yanında Martin & Waltman,(2000)'a göre; karşılıklı güven, saygı, dürüstlük, açıklık, sorumluluk paylaşımı, esneklik , dinleme, önemseme ve tam bir bilgi akışının olması da sağlıklı bir iletişim için önkoşul davranışlardır.

Eğitim-öğretimde başarıya ulaşmak isteyen okul yönetimi, uygulanacak olan programda öğretmen kadar anne-babaları da katılımcı hale getirebilmek için, anne-baba ve öğretmen ilişkisine önem vermelidir. Ana-babanın okul etkinliklerine katılımı öğrenci başarısını artırmaktadır. Velilerle sağlıklı bir iletişimin kurulamaması okul aile birliklerinin işini oldukça zorlaştırmakta ve velilerin eğitim –öğretim sürecine katılımını azaltmaktadır. Arslan ve Nural (2004)'a göre, etkili ve başarılı okul-aile işbirliğini yaratmak için, okul; ev ziyaretleri düzenleme, ana-babalar, öğretmenler ve çocukların katılacakları gezi, gözlem, konferans, gece gibi etkinlikler planlama, ana-babalardan sınıf-içi kaynak kişi olarak yararlanma, meslekî rehberlikte ana-babalardan yararlanma, velilerle görüşme toplantıları programlama ve ilân etme, ana-babalara okulun kaynaklarını kullanma fırsatları verme, velilerin okul hakkındaki görüşlerini almak için anket uygulama, önemli günlerin kutlanmasında velilere görev verme, velilerin, okul bültenine yazı yazmalarını sağlama, belirli aralıklarla sınıflarında gösteriler düzenleme ve velilerin bu yolla öğrenci performansı hakkında bilgilendirilmelerini sağlama, veliye örnek ders gösterisi yapma vb. etkinlikler düzenleyebilir.

Bugün okul-aile ilişkilerinin sadece ekonomik düzeyde kalması ailelerin okula katılımını güçleştirmektedir. Bu yüzden aileler eksik olduğu konular ve karşılaştığı problemler ile ilgili öğretmenlerle ve yöneticilerle görüşmemekte ve okul-aile işbirliğinin amacına yönelik ciddi programlar geliştirilememektedir. Dolayısıyla aileler çocuklarının öğrenme durumlarıyla ilgili karşılaştıkları problemlerin ya farkında olmamakta, ya da farkında olsa bile bu problemlerini nasıl çözeceklerini bilememektedirler (Öz; 1983: 235).

Doğan tarafından yapılan bir araştırmada okul yöneticilerinin okul-aile iletişimi konusunda ilgisiz ve isteksiz davrandıkları ve yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucu ortaya konulmuştur (Doğan, 1995 :11).

1990 yılından sonra, Türkiye'nin farklı yörelerindeki üniversitelerde araştırma raporu, yüksek lisans veya doktora tezi olarak hazırlanmış okul-aile ilişkilerini belirlemeye ilişkin çalışmalarda (Bilgin, 1990; Aslan, 1994; Doğan, 1995; Oğan, 2000; Başaran ve Koç, 2001, 111; Saraçoğlu, 2002; Aslanargun ve diğerleri, 2004), velilerin okula yönelik ilgisizliklerinin sebepleri: **1) Öğretmenlerin olumsuz tavırları. 2) Çocuğun başarısızlığı. 3) Herhangi bir sonuç alınamaması. 4) Para istenmesi. 5) Kendi öğrenciliğini hatırlatması. 6) Öğretmenlerin sürekli öğüt vermesi. 7) Okullarda resmi bir havanın hâkim olması.8) Okulla yeterli iletişimin olmaması. 9) Maddi gücün yetersiz olması. 10) Veli toplantılarının yeterince önemsenmemesi. 11) Okul-aile birliklerini yeterli görülmemesi. 12) Velilere gerekli zamanın ayrılmaması. 13) Okulun yararlarına inanılmaması. 14) Kendi işlerinin çokluğu. 15) Evlerinin okula uzak olması. 16) Veli toplantılarının uygun olmayan kalabalık ortamlarda yapılması. 17) Öğretmenlerin velilere otoriter davranması. 18) Kendi eğitim düzeylerinin yeterli olmaması şeklinde sıralanmaktadır.**

Velilerin okula karşı ilgisiz davranmalarının sebepleri görüldüğü gibi oldukça fazladır. Öğrencilere nitelikli bir eğitim sunulabilmesi için bu sebeplerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Özellikle öğretmenler ve yöneticiler, velilerle sağlıklı iletişim kurmalı, velilerin okula yönelik olumsuz algılarını ortadan kaldırmak için onlarla iyi ilişkiler kurmalıdır. Yeşilyaprak (2006)'a göre öğretmen, velilerle iyi ilişkiler geliştirmede şu noktaları göz önüne almalıdır:

1. Anne-babaların okul yıllarına ait anıları, okula karşı tutumlarını etkiler. Eğer bu anılar iyi değilse ilişki kurmakta güçlükler ortaya çıkabilir. Bu güçlükler, ancak öğretmenin çocuğun iyiliği için çalıştığını anne-babanın kabul etmesiyle ortadan kalkar. Önemli rol öğretmene düşmektedir.

2. Anne-babanın sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyi ilişkiyi düzenleyen etmenlerdendir.

3. Anne-babalar çocukları için iyi şeyler duymak isterler. Bu nedenle görüşmeye daima çocuklar konusunda iyi haberlerle başlamak ilişkiyi olumlu yönde etkileyecektir. Anne babaya; öğretmenin çocukları ile ilgilendiğini hissettirmesi önemlidir.

4. Okulda çocuğun yaptığı işleri ara sıra eve götürmesine izin verilmelidir. Bunlar anne-babaya mutlu kılacaktır.

5. Anne-baba okula geldiğinde daima güler yüzle karşılanmalı ve çocukları konusunda yanlış davranışları varsa bunlar yüzlerine vurulmamalıdır.

Yılmaz (2011)'a göre, okul başarısızlığı ile karşı karşıya kalındığında, velinin öğretmeni, öğretmenin ise çoğu kez veliyi ilgisizlikle suçladığı, oysa her iki tarafın tutumu belirleyici olduğu görülmektedir. İyi bir öğretmenin, veli ile iletişimin mesleğinin ayrılmaz bir parçası olduğunu kabul etmesi gerekmektedir.

Bu gereği kabul eden öğretmen, ikinci sorumluluk olarak da veli ile nasıl görüşmesi gerektiğini bilmelidir. Hangi ortamda olursa olsun veli ile kurulacak iletişimde dikkat edilmesi gereken noktalar bulunduğunu vurgulayan Yılmaz, hiçbir zaman gözden kaçırılmaması gereken bu ilkeleri şu şekilde sıralamaktadır (http://okulveliisbirligi.blogspot.com.tr/2011_05_01archive.html):

1-Ne yapmacık ölçüsünde çıtkırıldım olun ne de aklınıza geleni söyleyin. Tepkileriniz ağır başlı, ölçülü ve doğal olsun.

2-Size sorulmuş olmasını istediğiniz soruyu değil, sorulmuş olana cevap verin.

3-Cevaplarınız kısa ve tutarlı olsun. Uzun ve gereksiz açıklama yapmayın, daha fazla ayrıntı istenip istenmediğini sorun.

4- Mizahtan korkmayın, ama fıkra anlatmaktan kaçının.

5-Size soru sorulurken sorgulanma durumuna düşmekten kaçının.

6-Öğrenciniz hakkında, velisinden öğrenmek istediğiniz bilgiyi karşınızdaki kişiyi tedirgin etmeden, en etkili ve zarif biçimde sormaya özen gösterin.

7-Görüşmeyi, daha sonra ne olacağına ilişkin açık ve net bir cümle ile bitirin.

Bununla birlikte Yılmaz'a göre velilerle iletişimde görüşme ortamlarının da önemli olduğunu belirtmiş, görüşme ortamı ve dikkat edilmesi gereken hususları da şu şekilde sıralamıştır;

(http://okulveliisbirligi.blogspot.com.tr/2011_05_01_archive.html):

1-Kişiliğinizi yansıtan giyim tarzı ilişkilerde ilk olumlu basamaktır.

2-Görüşeceğiniz kişiyi ayağa kalkarak karşılayın. Gülümseme ve göz teması, güçlü, ama incitmeyen bir tokalaşma mükemmel bir başlangıçtır.

3-Karşınızdaki kişiye oturacağı yeri elinizle nazikçe işaret edin ve eylemi başlatmadan siz oturmayın. Aynı seviyede olacak bir konumda oturun, aranızda çanta, klasör gibi malzemeler bulundurmayın.

4-Nazik bir ifade ile içecek teklifinde bulunun, ama asla ısrarcı olmayın.

5-Bey ya da hanımefendi şeklinde hitap edin.

6-Konuşmaya başlamadan önce ilgi çekici bir konuda kısa bir söyleşi olanağı yaratın.

7-Not alma konusunda izin verin ve aynı şeyi yaparken de her şeyi yazmaktan kaçının, göz temasını sürdürün.

4. SONUÇ ve TARTIşMA ÖNERİLER

Alan yazındaki çalışmalar göstermektedir ki velilerin eğitim sürecine katkıda bulunması ile nitelikli bir eğitim-öğretim arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Okul ile ortaklaşa bir program dahilinde çocuğuna destek sağlayan velilerin çocuklarının daha başarılı olduğu çalışma sonuçlarında yer almaktadır.

Ailenin okulla ilişkileri; okulla işbirliği yapması, okul süreçlerine katılması ve okula desteği, her ülkede üzerinde önemle durulan konulardan

birdir (Şişman 2013:186). Çocukların eğitiminde önemli rol oynayan velilerle iletişim kurarak onlarla sıkı bir işbirliği kurmak okulun önemli kazanımıdır. Okulun, nitelikli bir eğitim-öğretim sunabilmesi için çocuğun genel görünümünü şekillendiren velilerle birlikte çalışması gereklidir. Başarılı bir eğitimin temelleri velilerle ile okul arasındaki işbirliğine dayanmaktadır. Eğitim konusunda veliler ile okulun bir araya gelmesi sağlanmalıdır.

Velilerin okul ile bir araya gelmesini sağlayarak aralarındaki işbirliğini daha dinamik hale getirmek okul aile birliğinin esas amaçları arasındadır. Okul ile veliler arasındaki işbirliği arttıkça okul aile birliği daha işlevsel hale gelmekte netice olarak öğrencilere daha nitelikli eğitim sunulabilir. Bu bağlamda özellikle okulların, veliler ile kuracağı iletişimin kalitesi velilerin okul aile birliğinin etkinliklerine katılımı noktasında oldukça önemlidir.

Aslanargun (2007:132)'a göre toplumsal yaşamda birçok sorunun nedeni olarak ortaya çıkan iletişimsizlik, okul-aile işbirliğinde de kendini göstermektedir. Okullarda bulunan okul-aile birliklerinin etkin bir şekilde işletilememesi, okul-aile birliği toplantılarının verimli bir şekilde tam katılımı yapılamaması, okul-aile iletişimde yaşanan en yaygın sorunlar arasında sayılabilir. İletişim sorunu ortadan kaldırılmadan, etkin bir okul-aile işbirliğini gerçekleştirmek mümkün görünmemektedir.

5.ÖNERİLER

Veli-öğretmen iletişimini geliştirmek için okulda düzenlenen sanatsal , kültürel ve sportif etkinliklere velilerin de katılımı sağlanmalıdır.

Okul-aile birliği toplantıları velilerin kendini rahat hissedeceği ve etkin olarak katılabileceği ortamlarda yapılmalıdır. Velilere finansal kaynak gözüyle bakılmamalıdır. Okula finansal kaynak sağlama noktasında farklı kaynaklara yönelilmelidir. Öğrencileri ve okulu ilgilendiren konularda kararlar alınırken özellikle velilerin de karar alma sürecine katılımı sağlanmalıdır.

Öğretmen atamalarında yazılı sınav yanında sözlü sınavda işe koşulmalı iletişim becerileri yüksek öğretmen adaylarının seçilmesine özen gösterilmelidir.

KAYNAKLAR

- AKBAŞLI, S. ve KAVAK, Y.(2008). “*Ortaöğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyi*”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19, s : 1 – 21 .
- ARSLAN, Ü. ve NURAL, E. (2004). *Okul Öncesi Eğitiminde Okul-Aile İşbirliğinin Önemi*, Milli Eğitim, 162, 99-108.
- ASLAN, F. G. (1994). *İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Faktörü*,(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.
- ASLANARGUN, E., AVCI, H., AVCU, A., DÖNMEZ, S. A., İPEK, K. ve NAİR, E. (2004). *Velilerin Okula Yönelik İlgisi Yetersizliklerinin Sebepleri*, Bilecik: Pazaryeri İlçe Milli Eğt. Md. Yay.
- ASLAN, B., (1984), *Ankara Merkez İlçelerinde Temel Eğitim Birinci Kademe Düzeyinde Okul-Aile İlişkileri*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- ASLANARGUN, E. (2007). “*Okul- Aile Birliği Ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma*”, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18, s:119–135,
- BALCI, Ali (1988). “*Etkili Okul*”. Eğitim ve Bilim, Sayı: 70, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara 1988, 21-30.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem (1994),*Türkiye Eğitim Sistemi*, Ankara.
- BAŞARAN, S. ve KOÇ, F. (2001). *Ailenin Çocuğun Okuldaki Eğitimine Katılım Sorunları ve Katılımın Sağlanabilmesi için Alternatif Bir Model*, EARGED, Ankara.
- BAYRAKÇI, M ve DİZBAY, S.(2013). *Ortaöğretim Kurumlarında Okul Aile Birliklerinin Okul Yönetimine Katılım Düzeyleri*, Sakarya University Journal of Education, 3/1 (Nisan /April 2013) ss. 98-112.
- BİLGİN, M. (1990). *Ankara Merkez İlçelerindeki Ortaokullarda Okul ve Aile İşbirliği ve Sorunları*, (Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniv. SBE.
- BURNS, C.P., ROE B.D. ve ROSS E.P. (1992). *Teaching Reading in Today's Elementary Schools*. Boston Houghton Mifflin Company.
- BÜYÜKÖZTÜRK , Ş; KILIÇ ÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve DEMİREL, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- ÇELENK, S. (2003). “*Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması*”,ilköğretim-Online, e-dergi, 2/2, s:28–34,

- ÇELENK, S. (2001), *Okul Dışı etkilerin İlkokuma Yazma Öğretiminde Okuduğunu Anlama Başarısına Katkısı*, A.İ.B.Ü. Yayınlanmamış (Yayın Kurulu Kararı Alınmış) Araştırma.
- ÇELENK, AKTANA, S. (2003). *Okul-Aile İşbirliği ile Okuduğunu Anlama Arasındaki İlişki*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24, 3-39
- DÍAZ, S. L. (1989). *The Home Environment and Puerto Rican Children's Achievement: A Researcher's Diary*, (Bul. Kyn. Satır, (1996). The National Association for Education Conference, Hulston, April-May.
- DOĞAN, Elife (1995) “*Ankara Merkez İlçelerindeki İlköğretim Okullarında Okul-Aile İletişiminin Engelleri*”(Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi) H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 11.
- EASTMAN, B. (1988). *Family Involvement In Education*. (Bul. Kyn. Satır, 1996). Wisconsin State Department of Public Instruction, January.
- HARRİSON, STEVEN (2003). *Mutlu Çocuk*. (Çeviren, Murat Sağlam) 1.Basım, Dharma Yayınları. İstanbul 2003.
- KINCAL, Y.K.(2013).*Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- MARTİN, M.& WALTMAN, C. *Çocuğunuzun Okulla İlgili Sorunlarını Çözebilirsiniz*, Sistem Yayıncılık. İstanbul, (2000): 9 - 17
- MEB,(1974) *Milli Eğitim Bakanlığı. "9. Milli Eğitim Şurasınca Kabul Edilen Kararlar Türk Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar"*, Mesleki ve Teknik Öğretim. Ankara 1974, 4044.
- MEB.*Tebliğler Dergisi*, <http://www.mevzuat.meb.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- OĞAN, M. (2000). *Okul, Okul-Aile Birliği ve Velilerin Eğitim Beklentisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- OVACIK, N. (1991). “*Veli Olarak Anne-Babaların Eğitim İhtiyacı*”. *Din Öğretimi Dergisi*, Sayı: 29, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara 2005, 33-37.
- ÖZ, F (1983). *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*. M.E. Basımevi, İstanbul.
- ÖZDAYI, Nilüfer. (2004). *Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 1*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2004, 375-394.
- RESMİ GAZETE, (2005). “*MEB Okul Aile Birliği Yönetmeliği*”, 31.05.2005/25831.
- SATIR, S. (1996). *Özel Tevfik Fikret Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarılarıyla İlgili AnneBaba Davranışları ve Akademik Başarıyı Artırmaya Yönelik Anne-Baba Eğitim Gereksinmelerinin Belirlenmesi*. A.Ü Sos. Bilm. Enst. Yayınlanmamış. Yüksek Lisans Tezi.

- SARAÇOĞLU, M. (2002). *Etkin Sınıf Yönetimi, Öğrenci-Öğretmen-Veli Üçgenini Sınıf Yönetimine Etkisi.*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya: DÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SELİGMAN, M. (1979). *Strategies for Helping Parents of Exceptional Children. A Guide for Teacher.* New York FreePress
- STARR, L., (2003). *A Dozen activities to Promote Parent Involvement.*
- ŞİŞMAN, M., (2013). *Eğitimde Mükemmellik Arayışı Etkili Okullar (4.baskı).* Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- TOURİSH, D. & HARGİE, O. (1998). *Auditing staff-management communication in schools: a framework evaluating performance.* International Journal of Educational Management, 12, 176-182.
- TUZCUOĞLU, N. (2007).*Eğitim Bilimine Giriş.* Editör: Ayla Oktay, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- VURAL, Birol. *Öğrenci Başarısı İçin Okul Aile Birliği.* 2. Baskı, Hayat Yayıncılık, İstanbul: 2004.
- YAMAN, E., Vidinlioğlu, Ö. ve Çitemel, N. (2010). *İşyerinde psikoşiddet, motivasyon ve huzur: Öğretmenler çok şey mi bekliyor? Psikoşiddet mağduru öğretmenler üzerine.* Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7 (1), 1136-1151.
- YAZAR, A. ve Diğerleri. *Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 öncesi eğitim programındaki yeri,* K. Karabekir Üniversitesi, Erzurum
- YEŞİLYAPRAK, Binnur (2006). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (14. Baskı), Nobel Yayınları, Ankara.
- YILMAZ, H. 27 Mayıs 2011. *Öğretmen Veli Diyalogunda Altın Kurallar* <http://okulvelibirligi.blogspot.com.tr/2011/05/ogretmen-veli-diyalogunda-altin-kurallar.html> adresinden alınmıştır.
- YÜKSEL, H. (2008). *İletişimin tanımı ve temel bileşenleri.* U. Demiray (Ed.).Etkili İletişim. 3.Baskı. Ankara: Pegem A kademi, s.1-42'deki bölüm.
- ZİLLİOĞLU, M.(1993).*İletişim Nedir?* İstanbul: Cem Yayınevi